

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4 (2)

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA “AKT XIZMATLARI” TUSHUNCHASI VA ULARNING EKSPORT SALOHİYATI.....	14
Shermatov Sherzod Xotamovich RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	20
Amonov Mirzohid Tuymuratovich, Xodjayev Anvar Rasulovich TIJORAT BANKLARINING BYUDJET MABLAG’LARI HISOBIGA MOLİYALASHTIRILADIGAN LOYIHALARDAGI ISHTIROKINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI	26
Maxmudov Rahimjon Hamid o’g’li KORPORATIV BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO’NALISHLARI.....	33
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHDA XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI VA UNI O’ZBEKISTON SHAROITIDA QO’LLASH IMKONIYATLARI	38
Ne’matova Mavsuma, Xolmamatov Diyorbek ВЛИЯНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	43
Буранова Лола Вахобовна ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМА КАК ФАКТОР ИНКЛЮЗИВНОГО И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ И ПЕРСПЕКТИВЫ ТРАНСФОРМАЦИИ	54
Эшмуротов Дониёр Ихтиёр угли ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYALARI ASOSIDA XIZMATLAR RAQOBATBARDOSHLIGINING USLUBIY JIHATLARI.....	60
Ostonaqulova Gulsaraxon Matyoqub qizi, Fayzullayeva Zamira Alijonovna XIZMAT KO’RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	64
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG’OR XORIJIY TAJRIBALARI	
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o’g’li INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI	73
Abdullo Sohobov O’ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI JADALLASHUVI VA UNING HUDUDIY XUSUSIYATLARI	84
Mamanazarov Oybek Shomurodovich KORXONALAR MOLİYAVIY HOLATINI MOLİYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI (MHXS) ASOSIDA BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	91
Xamidov Javoxir Shavkat o’g’li BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	95
Dadajonova Madina Ravshan qizi O’ZBEKISTON VA XORIJIY MAMLAKATLARDA BENEFITSIAR MULKDOR KONSEPSIYASINI QO’LLASHNING DOLZARB MASALALARI	100
Ochilov Farhod Malikovich O’ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O’TISHNING MAKROIQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH (GDP, BANDLIK VA INVESTITSIYALAR KESIMIDA).....	106
Hayitov Jamshid Xolboyevich	

INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	111
Mamatqulova Hafiza Bahodir qizi IPOTEKA BOZORI MUAMMOLARINING EMPERIK TAHLILI VA ULARNI BARTARAF ETISH STRATEGIYALARI.....	118
Olokulova Feruza Mansurovna, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATIDA NAZARIY VA AMALIY QARASHLAR.....	122
Karimova Iroda Abdusattarovna KORPORATIV BANK XIZMATLARIGA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR HAMDA ZAMONAVIY BIZNES MODELLARNI JORIY ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	128
Qurbonov Abror Abdullayevich GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND INDONESIA: A COMPARATIVE STUDY.....	133
Ibrokhimova Iroda Ikromjon Kizi. Askolani. Javliyev Nuriddin Bektemir o'g'li AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA REKRUTING AGENTLIKLARINING O'RNI.....	142
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi ФАКТОРЫ ТЕКУЧЕСТИ КАДРОВ И МЕХАНИЗМЫ УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА В СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	148
Джураева Гузаль Шавкатовна BUDJET DAROMADLARI TARKIBIDAGI SOLIQLARNING ULUSHINI BOSHQARISH.....	156
Abduraxmonova Gulmira Sobir qizi RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOSERVIS SHOHOVCHALARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Marqayev Xurshid Aliqulovich THE ECONOMIC NATURE OF HUMAN CAPITAL AND ITS RECOGNITION IN ACCOUNTING AS AN OBJECT OF ECONOMIC ANALYSIS.....	165
Zafar Qodirov Abdivaxobovich O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	170
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich. Tursunov Ozod Matlubovich Shukurova Nilufar Qahramonova IMPROVING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE SERVICES IN THE DIGITAL ECONOMY.....	175
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	179
Aliyev Arslon Salom o'g'li A STUDY ON THE COLLABORATIVE MECHANISM OF DIGITAL ARCHIVES GOVERNANCE AND TALENT GOVERNANCE: AN ANALYSIS BASED ON JOB COMPETENCY, PERFORMANCE EVALUATION, AND ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS.....	184
Wang Biao USTAMA ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARINING MAZMUNI VA UNI XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ TAKOMILLASHTIRISH.....	190
Tashnazarova Dilfuza Samiddinovna INTEGRATSIYA SAMARADORLIGINI O'LCHASHNING METODOLOGIK MODELI VA INDIKATORLAR TIZIMI.....	195
Aliqulov Abbas Baxtiyor o'g'li XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	202
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	

MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	207
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	213
L.S. Azimova	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING	218
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin o'g'li	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING HUQUQIY ASOSLARI	223
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
TURIZM KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARI	227
Ergasheva Zarifa Baxtiyarovna	
CHO'L-YAYLOV CHORVACHILIGI MAJMUASI RIVOJLANTIRISH	232
Nurmanov Sherzod Xujayarovich	
KREDITORLAR REYTINGINI MASHINAVIY O'QITISHGA ASOSLANGAN BASHORATLASH ALGORITMLARI	237
Beknazarov Ulug'bek Zafar o'g'li	
MIKROIQTISODIYOTDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORI VA TALAB SHAKLLANISHI OMILLARI	242
Raximov Azizbek Saliyevich	
OLIY TA'LIMNI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY Tajribasi: AQSH MISOLIDA.....	246
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASINI BOSHQARISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI JORIY ETISH USULLARI	250
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	257
Sharipova Shahlo Istamovna	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA XIZMATLAR SIFATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	262
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
BANKLARDA YASHIL DEPOZITLAR TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING DAVLAT MOLIYA SIYOSATIDAGI O'RNI.....	267
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZ QONIQISHINI OSHIRISH MEXANIZMLARI: QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA	278
Aqsungul Usenova Tenel qizi, Qoraqalpoq davlat universiteti	
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
O'ZBEKISTONDA QANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	283
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI SHAKLLANTIRISH, RIVOJLANTIRISH VA KO'RSATKICHLARINI O'RGANISH.....	289
Bozorova Madina Raxmat qizi	
IMPROVING SERVICE QUALITY MONITORING IN SERVICE ENTERPRISES BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES	294
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI	299
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	

O'ZBEKISTONDA QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	304
Abdusalomov Ozodbek Baxtiyor o'g'li XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA SERVIS XAVFSIZLIGI INDEKSI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA	311
Shodmanova Zubayda Ubaydullayevna O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI OSHIRISHDA AKT RIVOJLANISHINING O'RNI.....	315
Sadriddinov Ulug'bek Jaloliddin o'g'li QURILISH FAOLIYATI SOHALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	322
Xusanov Kamoliddin Xolmamat o'g'li INSON KAPITALI VA KADRLAR SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI	326
Abdullo Sohibov SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TIJORAT BANKLARIDA RISK-MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH	331
Davronov Sanjar Ziyotovich SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	336
Ashrapova Noilaxon Niyazxonovna ISHLAB CHIQRISH KORXONALARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING XORIJIY TAJRIBASI TAHLILI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	340
Ochilov Baxtiyor Muminjonovich THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF IFRS AND FINANCIAL REPORTING.....	346
Tojiboyev Abdullajon Kamoliddin ugli SIRKULYAR IQTISODIYOTGA O'TISH: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	351
Astanakulov Olim Tashtemirovich Muxammad Id Balbaa (Muhammad Eid Balbaa) Habibe Elif Kutlugun (Habibe Elif Kutlugun) GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI FONIDA EKOLOGIK SIYOSAT VA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI.....	357
Xamzayev Abdushukur Xudoyqulovich INTERNATIONAL MARKETING STRATEGIES FOR UZBEKISTAN'S TEXTILE INDUSTRY: CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND ECONOMETRIC EVIDENCE.....	362
Aziz Kurbanovich Abdullaev Sarvarbek Allayev Erkin ugli Shavkat Asrolovich Ruziev DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES	369
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich TEMIR YO'L TRANSPORTIDA SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI TAHLILI ("O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJ MISOLIDA).....	373
Barotov Baxtiyor Vaxobovich CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA BARQAROR RIVOJLANISHDAGI O'RNI	377
Muxitdinova Kamola Alisherovna TRANSPORT LOGISTIKASIDA TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASH: O'ZBEKISTON VA AQSH TAJRIBASI ASOSIDA TAQQOSIY TAHLIL.....	381
Jabborov Islom Xusan o'g'li YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY SALOHİYATINI BARQAROR BOSHQARISH.....	385
Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SERVIS KORXONALARIDA XIZMATLAR SIFATI BOSHQARUVINING ZAMONAVIY MODELLARI	392
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
BIZNES JARAYONLARI MONITORINGI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI.....	398
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
SIRKULAR IQTISODIYOT KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISHNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARINI (INDIKATORLARINI) SHAKLLANTIRISH.....	403
Sharifxo'jayeva Xonzodaxon A'lo qizi	

SIRKULAR IQTISODIYOT KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISHNI BAHOLASH KO'RSATKICHLARINI (INDIKATORLARINI) SHAKLLANTIRISH

Sharifxo'jayeva Xonzodaxon A'lo qizi
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti
Iqtisodiyot fakulteti 2-kurs magistranti
+998 94 621 74 44

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini baholash indikatorlari tizimini shakllantirishning nazariy va uslubiy asoslari tadqiq etilgan. Tadqiqotda OECD yondashuvlari, Bellagio tamoyillari (RACER mezonlari) hamda ISO 59020:2024 xalqaro standarti talablari integratsiya qilingan. Muallif tomonidan indikatorlar to'rt guruhga (resurs oqimi, chiqindilarni boshqarish, innovatsiyalar va ijtimoiy inklyuzivlik) ajratilgan hamda O'zbekiston iqtisodiyotining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, 2026-yilga mo'ljallangan prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqilgan. Natijalar milliy iqtisodiyotning "yashil" transformatsiyasi samaradorligini kompleks baholash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: sirkulyar iqtisodiyot, indikatorlar tizimi, RACER mezonlari, ISO 59020, resurs unumdorligi, yashil iqtisodiyot, chiqindilarni qayta ishlash, yashil ish o'rinlari, O'zbekiston-2030.

Аннотация: В данной статье исследованы теоретические и методологические основы формирования системы индикаторов для оценки процессов перехода к циркулярной экономике в Узбекистане. В исследовании интегрированы подходы OECD, принципы Белладжии (критерии RACER), а также требования нового международного стандарта ISO 59020:2024. Автор разделил индикаторы на четыре группы (ресурсные потоки, управление отходами, инновации и социальная инклюзивность), а также разработал прогнозные показатели на 2026-й год с учетом специфики экономики Узбекистана. Результаты позволяют комплексно оценить эффективность «зеленой» трансформации национальной экономики.

Ключевые слова: циркулярная экономика, система индикаторов, критерии RACER, ISO 59020, ресурсная продуктивность, зеленая экономика, переработка отходов, зеленые рабочие места, Узбекистан-2030.

Abstract: This article examines the theoretical and methodological foundations for developing a system of indicators to assess the transition to a circular economy in Uzbekistan. The study integrates the approaches of OECD, the Bellagio principles (RACER criteria), and the requirements of the new international standard ISO 59020:2024. The author classifies the indicators into four groups (resource flows, waste management, innovation, and social inclusivity) and develops forecast indicators for 2026, taking into account the specific characteristics of Uzbekistan's economy. The results provide a framework for a comprehensive assessment of the effectiveness of the national economy's "green" transformation.

Keywords: circular economy, indicator system, RACER criteria, ISO 59020, resource productivity, green economy, waste recycling, green jobs, Uzbekistan-2030.

KIRISH

Sirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini ilmiy jihatdan baholash, avvalo, indikatorlar tizimini to'g'ri shakllantirishga bevosita bog'liqdir. Iqtisodiy tizimlarda resurslardan samarali foydalanish, chiqindilar hajmini kamaytirish hamda aylanma jarayonlarni kengaytirish kabi murakkab jarayonlarni qamrab olish uchun indikatorlar ilmiy asoslangan, tizimli va kompleks xususiyatga ega bo'lishi lozim. Shu nuqtai nazardan, indikatorlarni tanlashda ularning mazmunan aniqligi, o'lchash imkoniyati hamda amaliy qo'llash darajasi alohida ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sirkulyar iqtisodiyot masalalari bo'yicha xorijiy olimlardan Martin de Jong o'zining Sustainable Cities: Reimagining the Urban Environment asarida sirkulyar iqtisodiyot va "aqli shaharlar" o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilgan. Julian Kirchherr esa sirkulyar iqtisodiyotning 114 ta turli ta'rifini tahlil qilib, ushbu yo'nalishning yagona nazariy asoslarini shakllantirishga sezilarli hissa qo'shgan zamonaviy tadqiqotchilardan biri hisoblanadi [1].

O'zbekistonlik olimlardan Durdona Tursunova sanoat korxonalarida sirkulyar iqtisodiyot mexanizmlarini joriy etish bo'yicha doktorlik tadqiqotlarini amalga oshirgan [2]. Shuningdek, Abduaziz Abduvokhidov The Role of Green Economy in Ensuring Sustainable Development nomli maqolasida yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanishning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilgan [3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini baholash indikatorlari tizimini shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlarini kompleks yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini OECD tomonidan tavsiya etilgan monitoring mezonlari, Bellagio tamoyillari (RACER mezonlari) hamda ISO 59020:2024 xalqaro standarti talablari tashkil etdi. Mazkur yondashuvlar indikatorlarning dolzarbligi, o'lchovchanligi, ishonchliligi va amaliy qo'llanish darajasini aniqlash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, statistik guruhlash, ekspert baholash va prognozlash usullaridan foydalanildi. O'zbekiston iqtisodiyotining resurs sig'imkorligi, chiqindilarni qayta ishlash darajasi, yashil investitsiyalar ulushi hamda bandlik ko'rsatkichlari asosiy tahlil obyekti sifatida tanlandi. Shuningdek, milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda indikatorlar to'rt guruhga: resurs oqimi va qiymat zanjiri, chiqindilarni boshqarish, iqtisodiy rag'bat va innovatsiyalar hamda ijtimoiy inklyuzivlik yo'nalishlariga ajratildi.

Empirik ma'lumotlar sifatida O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, xalqaro tashkilotlar va rasmiy normativ-huquqiy hujjatlar ma'lumotlaridan foydalanildi. Olingan natijalar asosida 2026-yil uchun maqsadli prognoz ko'rsatkichlar ishlab chiqildi hamda ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

OECD tomonidan ishlab chiqilgan yondashuvlarga ko'ra, indikatorlar tizimini shakllantirishda uchta asosiy mezon ustuvor hisoblanadi: siyosat uchun dolzarblilik, foydalanuvchilar ehtiyojlariga moslik, tahliliy jihatdan puxta asoslanganlik hamda statistik jihatdan o'lchab bo'lish imkoniyati. Mazkur mezonlar indikatorlarning nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatini ham ta'minlaydi. Ya'ni, ular orqali iqtisodiy siyosat samaradorligini baholash va qaror qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish mumkin bo'ladi [4].

Shu bilan birga, xalqaro amaliyotda indikatorlarni tanlashda European Environment Agency tomonidan ilgari surilgan Bellagio tamoyillari muhim metodologik asos sifatida e'tirof etiladi. Unga muvofiq, indikatorlar RACER mezonlariga javob berishi zarur, ya'ni ular dolzarb (Relevant), manfaatdor tomonlar tomonidan qabul qilingan (Accepted), ishonchli va ilmiy jihatdan asoslangan (Credible), muntazam kuzatish imkoniyatiga ega (Easy to monitor) hamda turli sharoitlarda barqaror natija beruvchi (Robust) bo'lishi lozim [5].

Mazkur yondashuvlardan kelib chiqib, tsirkulyar iqtisodiyot indikatorlarini shakllantirish jarayonida ularni ortiqcha ko'paytirmaslik, balki eng muhim va reprezentativ ko'rsatkichlarni tanlab olish talab etiladi. Chunki ortiqcha indikatorlar tahlil jarayonini murakkablashtiradi va qaror qabul qilish samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu bois, indikatorlar tizimini optimal, o'zaro bog'langan hamda iqtisodiyotning turli sohalarini qamrab olgan holda shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

Natijada, yuqorida keltirilgan nazariy yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan indikatorlar tizimi sirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini xolis va kompleks baholash, mavjud muammolarni aniqlash hamda samarali iqtisodiy siyosat yuritish uchun mustahkam ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqotimizda baholash ko'rsatkichlari to'rt guruhga ajratilgan (1-jadval).

1-jadval

Sirkulyar iqtisodiyotni baholash ko'rsatkichlari [6]

№	Ko'rsatkich guruhi	Ko'rsatkichlar	Tasnifi
1.	Resurs oqimi va qiymat zanjiri indikatorlari	Ichki moddiy iste'mol (DMC)	Iqtisodiyotda bevosita ishlatiladigan materiallarning umumiy miqdori.
		Xomashyo ekvivalentidagi iste'mol (RMC)	Ushbu ko'rsatkich import qilinadigan tayyor mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun sarflangan xomashyoni ham hisobga oladi (bilvosita oqimlar).
		Xomashyo unumdorligi (RP)	$RP = GDP / RMC$. Xomashyo unumdorligining yuqori bo'lishi iqtisodiyotning kam resurs sarflab, ko'proq qiymat yaratayotganini anglatadi.

2.	Chiqindilarni boshqarish va aylanma foydalanish	Qayta ishlash koeffitsiyenti	
		Sirkulyar materiallardan foydalanish darajasi (CMU)	Bu Yevropa Ittifoqi monitoring tizimidagi eng muhim ko'rsatkichlardan biri bo'lib, ishlab chiqarishda ikkilamchi xomashyoning birlamchi xomashyoga nisbatini ifodalaydi.
		Utilizatsiya samaradorligi	Hududlar kesimida chiqindi poligonlariga yuborilayotgan chiqindilar hajmining kamayish sur'ati.
3.	Iqtisodiy rag'batlantirish va innovatsiyalar	Yashil investitsiyalar ulushi	Jami investitsiyalar tarkibida energiya tejovchi va ekologik toza texnologiyalarga yo'naltirilgan mablag'lar ulushi.
		Eko-innovatsiyalar indeksi	Ro'yxatga olingan "yashil" patentlar soni.
		R&D xarajatlari	Sirkulyar dizayn (mahsulotni uzoq muddat xizmat qiladigan tarzda yaratish) bo'yicha tadqiqotlarga ajratilgan mablag'lar.
4.	Ijtimoiy inklyuzivlik va adolatli o'tish	Yashil ish o'rinlari	Ikkilamchi qayta ishlash, ta'mirlash va remanufacturing sohalarida band bo'lgan aholi soni.
		Bo'lishish iqtisodiyoti (Sharing economy) indeksi	Mahsulotlarga egalik qilishdan ko'ra, ulardan birgalikda foydalanish (carsharing, coworking va h.k.) darajasi.

Yuqorida qayd etilgan nazariy mezonlar hamda RACER tamoyillarini amaliyotga tatbiq etishda 2024-yilda qabul qilingan ISO 59020:2024 Circular Economy — Measuring and Assessing Circularity xalqaro standarti muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi [7]. Mazkur standart sirkulyarlikni baholashda faqat chiqindilar hajmi bilan cheklanmay, resurs oqimlarining tizim ichida saqlanib qolish darajasini (Value Retention) hamda ularning barqarorlikka ta'sirini o'lchashni taklif etadi. Bu esa tadqiqotda qo'llanilgan indikatorlar tizimining xalqaro standartlarga muvofiqligini va natijalarning taqqoslanuvchanligini ta'minlaydi.

Ushbu standartning asosiy konsepsiyasi iqtisodiy tizimdagi resurs oqimlari hamda ularning barqarorlikka ta'sirini kompleks baholashga qaratilgan. Standart talablariga muvofiq, biz baholash tizimini quyidagi mantiqiy bosqichlarda shakllantirishni taklif etamiz:

1. Tizim chegaralarini belgilash (System Boundaries). Baholash obyekti sifatida mahsulotning hayotiylik sikli yoki korxonaning ishlab chiqarish tizimi belgilanadi.

2. Resurs oqimlarini o'lchash (Measuring Flows). Bunda tizimga kiruvchi (input) va tizimdan chiquvchi (output) materiallarning aylanmalik darajasi aniqlanadi. Ushbu jarayonda materiallarning tiklanuvchanligi va qayta ishlanuvchanligi asosiy mezon hisoblanadi.

3. Barqarorlik ta'sirini baholash (Assessing Sustainability Impacts). Standart nafaqat resurs tejamliligini, balki atrof-muhitga (atmosfera emissiyalar), iqtisodiyotga (resurs unumdorligi) hamda ijtimoiy sohaga ko'rsatiladigan ijobiy ta'sirlarni ham qamrab oladi.

ISO 59020 standarti metodologiyasiga asoslangan holda, tadqiqotda quyidagi majmuaviy indikatorlar tizimi ishlab chiqildi:

- **Materiallarning aylanmalik indeksi (Material Circularity Indicator)** — tizimda ikkilamchi xomashyo va tiklanadigan manbalarning ulushini ifodalaydi.

- **Qiymatni saqlab qolish koeffitsienti (Value Retention Factor)** — mahsulotni qayta ta'mirlash (repair), qayta tiklash (refurbish) va ikkinchi hayot berish (remanufacture) orqali iqtisodiy qiymatni tizim ichida saqlab qolish darajasini ko'rsatadi.

- **Resurs samaradorligi (Resource Productivity)** — sarflangan har bir birlik resurs evaziga yaratilgan qo'shilgan qiymat hajmini aks ettiradi.

Mazkur xalqaro standart metodikasini O'zbekiston sanoat tarmoqlari xususiyatlarini inobatga olgan holda qo'llash milliy iqtisodiyotning "yashil" transformatsiyasi natijalarini xalqaro miqyosda qiyoslash, shuningdek, davlatning barqaror rivojlanish strategiyasi doirasidagi maqsadli ko'rsatkichlarga erishish darajasini aniqlash imkonini beradi.

ISO 59020 standarti tamoyillarini O'zbekiston milliy iqtisodiyotiga tatbiq etishda mamlakatning tabiiy-resurs salohiyati hamda hozirgi iqtisodiy rivojlanish bosqichini hisobga olish lozim. O'zbekiston uchun sirkulyar iqtisodiyot indikatorlarini shakllantirishda milliy xususiyatlar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston iqtisodiyotining energiya sig'imkorligi rivojlangan mamlakatlarning o'rtacha ko'rsatkichidan bir necha barobar yuqori. Shu bois, ISO 59020 doirasidagi Resource Productivity (resurs unumdorligi) indikatorini mamlakatimiz uchun asosiy strategik ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi.

Mintaqaviy suv tanqisligi sharoitida ishlab chiqarish va qishloq xo'jaligida oqova suvlarni tozalash hamda tizimga qayta yo'naltirish koeffitsiyenti sirkulyarlikning eng muhim milliy indikatorlaridan biri sifatida belgilanishi lozim. O'zbekistonning tog'-kon sanoatida to'planib qolgan milliardlab tonna texnogen chiqindilar (xvostlar) mavjud. ISO 59020 standartidagi Circular Input Rate (ishlab chiqarishga qayta jalb etilgan chiqindilar ulushi) ko'rsatkichini aynan ushbu sohaga yo'naltirish iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi.

Yuqorida keltirilgan RACER mezonlari hamda ISO 59020 xalqaro standarti talablaridan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasida belgilangan maqsadli ko'rsatkichlar asosida quyidagi indikatorlar tizimi shakllantirildi (2-jadval).

2-jadval
O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotni baholashning asosiy ko'rsatkichlari
(2026-yil holatiga ko'ra prognoz va tahliliy ma'lumotlar) [8]

№	Ko'rsatkich guruhi	Ko'rsatkich nomi	2026-yil uchun maqsadli ko'rsatkich
1	Resurs oqimi va qiymat zanjiri	Xomashyo unumdorligi (RP)	1,5–1,8 barobar o'sish
		Ichki moddiy iste'mol (DMC)	Barqarorlashuv tendensiyasi
2	Chiqindilarni boshqarish va aylanma foydalanish	Maishiy chiqindilarni qayta ishlash darajasi	45–50%
		Sirkulyar materiallardan foydalanish (CMU)	8–10%
3	Iqtisodiy rag'bat va innovatsiyalar	Yashil investitsiyalar ulushi	Jami investitsiyalarning 15% gacha
		Eko-innovatsiyalar va yashil patentlar	Yiliga 250 tadan yuqori
4	Ijtimoiy inklyuzivlik	Yashil ish o'rinlari soni	250 000–300 000 ta
		Bo'lishish iqtisodiyoti (Sharing economy)	Yillik o'sish 25%

2-jadvalda resurs unumdorligi (RP) va ichki moddiy iste'mol (DMC) ko'rsatkichlari iqtisodiyotda bevosita foydalaniladigan materiallarning umumiy miqdori hamda ulardan foydalanish samaradorligini ifodalaydi. Bu esa ISO 59020 standartida belgilangan resurs oqimlarini tizimli o'lchash va baholash talablariga to'liq mos keladi. Chiqindilarni qayta ishlash darajasi bo'yicha 2026-yil uchun prognoz qilinayotgan 45–50 foizlik ko'rsatkich milliy strategiyada belgilangan ustuvor vazifalardan kelib chiqqan bo'lib, u RACER mezonlarining "muntazam kuza-tish imkoniyati" (Easy to monitor) tamoyilini ta'minlaydi.

Yashil ish o'rinlari va eko-innovatsiyalar iqtisodiyotning ijtimoiy inklyuzivligi hamda texnologik rag'batlantirish darajasini baholashga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, OECD tomonidan ilgari surilgan "siyosat uchun dolzarblik" mezonining bajarilishiga zamin yaratadi.

Xalqaro metodologik standartlar hamda milliy strategik maqsadlarning bunday integratsiyalashuvi ishlab chiqilgan indikatorlar tizimining nafaqat ilmiy asoslanganligini, balki uning O'zbekiston sharoitida amaliy qo'llash imkoniyati yuqori ekanligini ham tasdiqlaydi. Jadvalda keltirilgan 2026-yil uchun istiqbolli ko'rsatkichlar rasmiy hujjatlar va tizimli statistik metodikalarga tayanganligi bois, ular tadqiqotning ilmiy yangiligi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 2026-yilga kelib O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotning rivojlanishi yangi bosqichga ko'tariladi. Bunda ISO 59020 standarti asosida resurs oqimlarini boshqarish tizimining korxonalar darajasida (mikro darajada) joriy etilishi nafaqat ekologik barqarorlikni, balki iqtisodiy samaradorlikni (RP) oshirishga ham xizmat qiladi. Jadvalda keltirilgan 45–50 foizlik qayta ishlash darajasi va yashil ish o'rinlarining ortishi mamlakatning United Nations Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasidagi xalqaro majburiyatlariga mos keladi.

Xulosa qilib aytganda, shakllantirilgan indikatorlar tizimi hamda 2026-yil uchun prognoz qilingan ko'rsatkichlar O'zbekiston iqtisodiyotining "yashil" transformatsiyasi jarayonlarini nafaqat ekologik, balki ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan ham kompleks baholash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda tsirkulyar iqtisodiyotga o'tish jarayonlarini samarali boshqarish va baholash uchun ilmiy asoslangan indikatorlar tizimini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada OECD yondashuvlari, Bellagio tamoyillari (RACER mezonlari) hamda ISO 59020:2024 xalqaro standarti talablari integratsiya qilinib, O'zbekiston sharoitiga mos indikatorlar tizimi ishlab chiqildi. Mazkur tizim

resurs oqimi va qiymat zanjiri, chiqindilarni boshqarish, iqtisodiy rag'bat va innovatsiyalar hamda ijtimoiy inklyuzivlik yo'nalishlarini qamrab oladi. Bu esa milliy iqtisodiyotning "yashil" transformatsiyasi natijalarini kompleks baholash imkonini beradi.

Shuningdek, 2026-yil uchun ishlab chiqilgan prognoz ko'rsatkichlar mamlakatda resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash hajmini oshirish, yashil investitsiyalarni kengaytirish va yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlarni belgilab beradi.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi: birinchidan, sirkulyar iqtisodiyot indikatorlarini O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi rasmiy statistik kuzatuv tizimiga bosqichma-bosqich joriy etish lozim; ikkinchidan, sanoat korxonalarida ISO 59020 standartiga mos resurs monitoringi tizimini yo'lga qo'yish zarur; uchinchidan, qayta ishlash sanoati va eko-innovatsiyalarni rag'batlantirish bo'yicha soliq hamda investitsiya imtiyozlarini kengaytirish maqsadga muvofiq; to'rtinchidan, hududlar kesimida "yashil" ish o'rinlari monitoringini yuritish tavsiya etiladi. Mazkur chora-tadbirlar O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Julian Kirchherr (2020). The Circular Economy: Case Studies about the Transition from the Linear Economy. Oxford University Press.
2. D.A. Tursunova (2022). O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. Iqtisodiyot va ta'lim, №4, 112–118-betlar.
3. Abduaziz Abduvokhidov (2022). The Role of Green Economy in Ensuring Sustainable Development.
4. OECD (2024). Monitoring Progress towards a Resource-Efficient and Circular Economy. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/3b644b83-en>.
5. EEA (2021). The Bellagio Declaration. Murojaat qilingan sana: 2024-yil 30-yanvar.
6. OECD (2020). The Circular Economy in Cities and Regions: Synthesis Report. OECD Urban Studies. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/10adcd59-en>; hamda Eurostat (2023). Circular Economy – Monitoring Framework. European Commission ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi.
7. ISO (2024). ISO 59020:2024 – Circular Economy: Measuring and Assessing Circularity Performance.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>